De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Datum 24 november 2026

Betreft Medezeggenschap in het mbo, hbo en wo

Onze referentie
62184244

Bijlagen
Rapport 'Opleidingscommissies in beeld'

In deze brief ga ik in op de Monitor Medezeggenschap Mbo en de Monitor Medezeggenschap Hogescholen en Universiteiten 2026. Ook deel ik met uw Kamer het onderzoeksrapport 'Opleidingscommissies in beeld' over de inrichting en ondersteuning van opleidingscommissies in het hbo en wo en geef ik hierop mijn reactie. Daarnaast ga ik in op een aantal door uw Kamer aangenomen moties en recente ontwikkelingen rondom het thema medezeggenschap.

Een sterke medezeggenschap is van grote waarde voor goed onderwijs en voor goed bestuur op de instellingen in het vervolgonderwijs. De medezeggenschap denkt en beslist mee bij belangrijke keuzes die op de instellingen worden gemaakt. Die inspraak en gezonde tegenspraak vanuit de medezeggenschap is ontzettend belangrijk voor hun functioneren. Het zorgt ervoor dat de aanwezige professionele kennis en de dagelijkse ervaring uit de instelling wordt betrokken bij de vormgeving van onderwijs in al haar facetten en bij bredere ontwikkelingen op de instelling.

De medezeggenschap is, kortom, een belangrijke schakel om de stem van studenten, docenten en andere medewerkers goed te laten horen. Daarom zijn er de afgelopen jaren in het mbo, hbo en wo belangrijke stappen gezet om de medezeggenschap te versterken. Ook vindt in alle sectoren monitoring plaats van de medezeggenschap. Met deze brief informeer ik u over de relevante ontwikkelingen.

1. Monitoring van de medezeggenschap

Op 27 mei jl. heb ik de *Monitor Medezeggenschap Mbo* (hierna: *Monitor Mbo*) aan uw Kamer doen toekomen.[1] Daarnaast heeft het ISO mij op hun Dag van de Medezeggenschap de *Monitor Medezeggenschap Hogescholen en Universiteiten* (hierna: *Monitor Hbo-Wo*) uitgereikt.[2] Voor het mbo betreft dit de eerste monitor,

[1] Tweede Kamer, vergaderjaar 2025-2026, 31 524, nr. 695

[2] Monitor medezeggenschap hoger onderwijs 2026 Oberon onderzoek en advies

waardoor nog geen bredere trends zichtbaar zijn. Het voornemen is om de monitor in het mbo tweejaarlijks uit te voeren, zoals dit in het hbo/wo al het geval is. Voor het hbo/wo betreft het de zevende editie van de monitor.

Uit de monitors blijkt dat medezeggenschappers in algemene zin positief zijn over de samenwerking binnen de zogeheten governance-driehoek, hun invloed en de facilitering. Dat stemt mij tevreden, al blijft er ruimte voor verbetering.

Mbo
In het mbo zijn er duidelijke verschillen te zien tussen instellingen. Nog niet alle ondernemingsraden ervaren voldoende invloed en de facilitering van studentenraden in tijd en financiële vergoedingen is nog niet overal op het gewenste niveau. De *Monitor Mbo* laat duidelijk zien dat het versterken van de medezeggenschap blijvende inzet vraagt: gelijkwaardige facilitering, duidelijke overlegstructuren, een sterke achterbanstructuur en een cultuur waarin medezeggenschap een vanzelfsprekend hoort bij goed bestuur.

Tegelijkertijd zie ik dat het op veel instellingen al goed gaat. Het gaat er in de komende tijd vooral om dat instellingen waar de medezeggenschap nog niet op orde is het been bijtrekken. Ik vertrouw er dan ook op dat aandachtspunten uit de monitor aanleiding geven voor besturen en raden van toezicht om waar nodig orde op zaken te stellen. Daarmee is in de eerste plaats de sector zelf aan zet om de medezeggenschap verder te versterken. Ook kan binnen de sector van elkaar worden geleerd. In het uiterste geval kan de inspectie optreden bij instellingen waar de medezeggenschap niet voldoet aan de wettelijke verplichtingen.

Ik roep de mbo-besturen op om te zorgen voor een gelijkwaardige facilitering van studentenraden en ondernemingsraden, zodat de medezeggenschap de taken goed uit kan voeren. Hoewel binnen de sector tussen JOBmbo en de MBO Raad al afspraken zijn gemaakt over de facilitering van studentenraden wil ik in de sector het gesprek hierover op gang houden. Enerzijds is mijn verwachting dat de monitor hier al aanleiding toe geeft, en tegelijkertijd vind ik het van belang dat er open en eerlijk gesproken wordt over de grote verschillen in facilitering van studentenraden tussen mbo-instellingen.

Hbo/wo
De afgelopen jaren zijn door koepels VH en UNL, studentenorganisaties en medezeggenschapsorganisaties afspraken gemaakt over een goede ondersteuning van de medezeggenschap op het hbo en wo.[3] Daarnaast zijn er vanuit mijn ministerie middelen beschikbaar gesteld ter versterking van de medezeggenschap.[4] Deze ontwikkelingen lijken hun vruchten af te werpen als het gaat om facilitering van de medezeggenschap. De *Monitor Hbo-Wo* laat hierin een duidelijke stijgende lijn zien. Zo toont de monitor aan dat het aantal bestede uren van de student-medezeggenschappers in lijn ligt met de gemaakte urenafspraken. In de vergoedingen die studentleden hiervoor ontvangen is een aanzienlijke stijging te zien, wat zich ook positief vertaalt in de tevredenheid van studenten over hun vergoeding. Ditzelfde zien we bij de afspraken over scholing. Zowel in het hbo als in het wo is in de afgelopen vier jaar een flinke stijging te zien in de hoeveelheid gevolgde scholing. Raadsleden zijn

[3] Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 31 288, nr. 1135.

[4] In totaal gaat het om € 23,5 miljoen in de periode tussen 2022 en 2027. Vanaf 2028 worden deze middelen structureel onderdeel van de lumpsum.

daarnaast over het algemeen tevreden over hun eigen functioneren alsook over het functioneren van de bestuurder als overlegpartner. Wel komt naar voren dat er bij raadsleden behoefte is aan intensiever contact met de achterban.

Verder werkt OCW met medezeggenschapsorganisaties en ISO en LSVb samen om meer animo te genereren voor de medezeggenschap. De monitor laat zien dat het merendeel van de raden voldoende kandidaten heeft om de raad te vullen en verkiezingen te houden voor student- en personeelsleden.

2. Onderzoek opleidingscommissies in het hbo en wo

Als vervolg op de hiervoor genoemde afspraken over ondersteuning van de medezeggenschap, heeft mijn ministerie in overleg met ISO, LSVb, VH en UNL opdracht gegeven voor een onderzoek naar de vergoedingssystematiek, de inrichting en ondersteuning van opleidingscommissies in het hbo en wo (hierna: OC's). Dit onderzoek is uitgevoerd door Regioplan in samenwerking met Hobéon en opgenomen als bijlage van deze brief. In OC's adviseren studenten en medewerkers het opleidingsbestuur en bewaken zij, onder meer met een instemmingsrecht op delen van de OER, de kwaliteit van een (of meerdere) specifieke opleiding(en). De OC is met de Wet versterking bestuurskracht in 2017 een formeel medezeggenschapsorgaan geworden. Sindsdien zijn de OC's door instellingen steeds meer ingebed in de bredere inspraakcultuur. Dit is een doorlopende ontwikkeling waarin OC's inmiddels een goede positie hebben verworven. Het is belangrijk te blijven kijken hoe deze positie zich ontwikkelt en waar nodig verder kan worden versterkt.

Uit het onderzoek komt naar voren dat deze versterking van OC's met name mogelijk is op het gebied van betere randvoorwaarden, meer invloed en een professionele organisatie van het OC-werk. Alle OC's hebben juridisch gezien dezelfde rechten en plichten, maar verschillen in inrichting, omvang en aanvullend takenpakket. Ook wordt vaak meer inzet van OC-leden verwacht als veranderingen rond een opleiding om extra betrokkenheid vragen. Met een solide ondersteuning en helderheid over de taken kan de OC een zichtbaarder onderdeel zijn van de kwaliteitscultuur binnen opleidingen. Dat betekent niet dat iedere OC in dezelfde mal moet worden gedrukt, maar wel dat het voor alle OC's duidelijk moet zijn waar zij voor aan de lat staan, wat hun rechten zijn en waar zij aanspraak op kunnen maken. De onderzoekers doen acht concrete aanbevelingen voor een goede positionering van OC's en zien hierin een duidelijke taak voor de instellingen weggelegd om dit proactief op te pakken.

Ik verwacht dat de instellingen de bevindingen en aanbevelingen oppakken en dat het onderzoek bijdraagt aan de kennisdeling en het gesprek over OC's binnen en tussen instellingen. Ook ligt er een rol voor de onderwijskoepels VH en UNL en studentenorganisaties om bij te dragen aan een goede positie van de OC's. UNL,

VH, ISO en LSVb hebben aangegeven met de aanbevelingen uit het onderzoek aan de slag te gaan. Verder heeft het Loket Medezeggenschap, dat door het ISO en LSVb is opgezet, een belangrijke functie in het bevorderen van de kennisdeling over medezeggenschap. De tijdelijke subsidie van dit loket heb ik daarom omgezet naar structurele financiering via de instellingssubsidie van het ISO.

3. Uitbreiding van medezeggenschap in het mbo

Naar aanleiding van de motie van de leden Teunissen, El Yassini en Westerveld[5] heb ik onderzocht of de formele taken en bevoegdheden van medezeggenschapsorganen in het mbo gelijkgetrokken kunnen worden met die in het hbo en wo. Hiervoor heb ik gesprekken gevoerd met betrokkenen uit het veld, zoals de MBO Raad en JOBmbo, en de uitkomsten van de monitor mbo betrokken.

Mijn conclusie is dat het voor het mbo niet passend is om de formele medezeggenschap uit te breiden, bijvoorbeeld door het toevoegen van wettelijk verankerde decentrale medezeggenschapsorganen naast de centrale medezeggenschapsraad. Uit de monitor blijkt bijvoorbeeld dat er in het mbo weinig animo is om deel te nemen in een Studentenraad en dat instellingen, ondanks grote inspanningen, veel moeite hebben met het werven van voldoende studentenraadsleden. Een uitbreiding van het aantal wettelijke medezeggenschapsorganen zou dit probleem alleen maar vergroten.

Ik vind het essentieel dat het luisteren naar studenten en het meenemen van hun input in beslissingen over het onderwijs verankerd is in het DNA van een instelling. Voor het mbo is het naar mijn mening daarbij kansrijker om in te zetten op informele studentparticipatie. Dit sluit ook aan bij advies van JOBmbo en wordt gesteund door de MBO Raad. Bovendien gebeurt er op dit vlak al veel in de sector.

Uit de gesprekken die ik heb gevoerd, bleek dat met name de ‘coördinatoren studentparticipatie’ een grote bijdrage kunnen leveren. Op instellingen waar deze functionarissen zijn aangesteld, raakt de ontwikkeling van de medezeggenschap – met name de informele studentenparticipatie – in een stroomversnelling. Dit komt doordat er vanuit een duidelijke visie en daarop gebaseerd beleid wordt gewerkt aan ‘de stem van de student’. Daarom ondersteun ik het opzetten van een netwerk voor coördinatoren studentenraad en studentenparticipatie. Binnen dit netwerk kan worden gewerkt aan de invulling van deze relatief nieuwe rol en kunnen ervaringen worden uitgewisseld.

Daarnaast werken JOBmbo en NCP EQAVET, met een subsidie van mijn ministerie, al een aantal jaren aan het versterken van studentparticipatie binnen mbo-instellingen. Via een ontwikkeltraject kunnen afvaardigingen van onderwijsteams of instellingen stap voor stap werken aan het bevorderen van een sterke participatiecultuur. Ik beschouw de motie hiermee als afgedaan.

[5] Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 31 524, nr. 585

4. Verdere ontwikkelingen

Servicedocument facilitering studentenraden mbo
JOBmbo en de MBO Raad hebben onlangs een vernieuwde versie van het Servicedocument facilitering studentenraden[6] ontwikkeld. Dit document biedt handvatten voor studentenraden en besturen om invulling te geven aan de wettelijke rechten en plichten van studentenraden. De aanleiding voor het vernieuwen van dit document was het feit dat er veel verschil zit tussen de mate waarin en de manier waarop studentenraden worden gefaciliteerd. Er is in het document meer aandacht voor het belang van een sterke participatiecultuur op scholen. Daarnaast wordt duidelijker aangegeven waar een studentenraad recht op heeft en wat belangrijke voorwaarden zijn voor een goed functionerende studentenraad. Om tot duidelijkere afspraken te komen is er een model studentenraadsreglement toegevoegd aan het servicedocument.

Het gegeven dat JOBmbo als vertegenwoordiger van de mbo-studenten en de MBO Raad als vertegenwoordiger van mbo-instellingen in gezamenlijkheid tot een nieuw servicedocument zijn gekomen, bewijst dat beide partijen van goede wil zijn om studentenparticipatie en medezeggenschap naar een hoger niveau te tillen. Tegelijkertijd laat de monitor medezeggenschap mbo zien dat er nog veel verschil bestaat tussen instellingen in hoe de medezeggenschap gefaciliteerd wordt.

Instemmingsrecht op hoofdlijnen van de begroting van instellingen
Met de beleidsbrief hoger onderwijs en onderzoek[7] is aangekondigd dat de middelen die in het kader van de Kwaliteitsafspraken tot en met 2024 reeds aan het hoger onderwijs ter beschikking zijn gesteld, vanaf 2025 door toevoeging aan de lumpsum structureel ter beschikking komen van de instellingen. De wet die hiertoe strekt is inmiddels in werking getreden.[8] Deze middelen ter bevordering van de onderwijskwaliteit (studievoorschotmiddelen) zijn per 2025 onderdeel geworden van de hoofdlijnen van de begroting van instellingen in het hbo en wo.[9] Hierdoor houdt de medezeggenschap, door hun instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting, ook inspraak op dit onderdeel van de begroting. De handreiking ‘Instemming op de hoofdlijnen van de begroting’ zou hierop door VH, UNL en studentenorganisatie worden aangepast. Bij de behandeling van het wetsvoorstel hebben de leden Paternotte en Martens-America bij motie verzocht om samen met het veld de bestaande handreikingen over het instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting bij de tijd te brengen en te zorgen dat ook universiteiten één definitie hanteren.[10] Ik heb deze motie hernieuwd onder de aandacht van VH, UNL, ISO en LSVb gebracht. De handreikingen zijn opgesteld

6

[7] Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 31 524, nr. 585
Kamerstukken II, 2023/24, 31 288, nr. 1100

[8] Kamerstukken II, 2023/24, 36 454, nr. 2

[9] Kamerstukken II, 2023/24, 31 288, nr. 1100

[10] Kamerstukken II, 2023/24, 36 454, nr. 10

door koepels en studentenorganisaties en het is dus aan hen om deze actueel te houden en aan te passen waar nodig. Partijen hebben mij herbevestigd dat zij zelf invulling zullen geven aan deze motie. JOBmbo, de MBO Raad en het Platform medezeggenschap zijn de afgelopen tijd aan de slag gegaan met het actualiseren van de handreiking die voor het mbo geldt. Zij houden deze momenteel tegen het licht, waarbij zij ook zorgen voor verduidelijking van het in de handreiking beschreven proces en vereenvoudiging van het taalgebruik. Ik beschouw de motie hiermee als afgedaan.

Afsluitend
Ik concludeer dat er een brede inzet van alle betrokken partijen plaatsvindt om de medezeggenschap en de studentenparticipatie verder te versterken. De verbeteringen die op veel vlakken worden ingezet geven mij vertrouwen dat we met een gezamenlijke inspanning de stijgende lijn in de kwaliteit van de medezeggenschap en de studentenparticipatie verder kunnen doortrekken. Dat is van belang voor de kwaliteit van het onderwijs en gezonde en goed functionerende instellingen in het vervolgonderwijs. De tweejaarlijkse monitor biedt daarbij de mogelijkheid om een vinger aan de pols te houden en bij te sturen waar dat nodig is.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Rianne Letschert